

Superproducție cu „Aida” la Opera din Iași

(Costin Popa – 6 mai 2013)

În superba și nou renovata sală a Operei Naționale Române din Iași, înșiruirea premierelor continuă pe un afiș de stagii de mare varietate. După spectacole de operă barocă, teatru modern cu muzică, balet clasic și contemporan, musical, acum din nou operă, de data aceasta, romantică. Și fiind Anul omagial Verdi, de ce nu, „Aida”...

Managementul teatrului a invitat o echipă de realizatori maghiari care a tratat celebrul opus în cheie clasică, ceea ce n-a fost o idee rea, dacă ne gândim la exhibițiile cu intenții de modernitate și rezultate dezastruoase la care este deseori supusă în lume „Aida” și nu numai. Meritul regizorului András Kürthy a constat în conceptul monumental, în care spațiul scenic a fost folosit la maximum prin decoruri masive, „faraonice”, stilizate, simple, fără basorelieful grele dar în culoarea atât de caracteristică Egiptului, cea a nisipului. Autor, László Székely. Senzația de adâncime, de dezvoltare pe înălțime, este permanentă. Gândite modular, decorurile permit schimbări rapide și inspirate în cele opt tablouri. În tot acest spațiu, în care nimic nu a fost făcut pe economie, marile mase de coriști, balerini, figuranți se deplasează bine coordonat și spectaculos. „Aida” lui András Kürthy respiră amplu și impresionează, conferă montării alură de superproducție. Regizorul nu s-a rezumat la lecturi rigide și, de pildă, a plasat judecata lui Radamès (actul al IV-lea) la vedere și nu în culise, o găselniță originală, care poate funcționa. Mica sincopă avusese însă loc la finele actului anterior când, șocată de trădarea lui Radamès, Amneris fugise precipitată cu barca pe Nil, fără să mai ia practic cunoștință de predarea și arestarea eroului... Un amănunt care i-a scăpat, după cum, nu l-am înțeles pe Kürthy de ce sclava Aida nu a fost machiată ca etiopiană și de ce nu l-a... accelerat puțin pe Mesagerul sosit de pe câmpul de luptă, deloc panicat, pur și simplu ca într-o... plimbare la Teba.

Data fiind coloristica de bază a decorurilor, cromatica aleasă de autoarea costumelor, Zsuzsanna Kiss, a conferit armonie imaginilor. Totul este strălucitor și fastuos, auriul și albastrul, alb-argintiu cu inserții pastelate, nuanțele de turcoaz, podoabele scânteietoare, bogăția, abundența detaliilor, măștile... Singur, roșul costumelor unor pachete de dansatori (coregraf, Adrian Mureșan de la Opera Maghiară din Cluj-Napoca) a apărut mult prea strident în context. Zsuzsanna Kiss a mai pierdut din vedere unele lucruri. Mă refer în primul rând la costumul greoi al lui Amneris din tabloul al IV-lea, care contrastează cu veșmintele ușoare și sexy ale companioanelor ce îi însoțesc chemările către Radamès. Apoi, în tabloul triumfal, costumația Aidei a fost mai bogată și mai împodobită decât cea a lui Amneris, fiica faraonului. Cam prea mult pentru o biată sclavă.

Campionul absolut al seriei a fost, la pupitrul Orchestrei Operei Naționale Române din Iași, dirijorul David Crescenzi. Italianul este un corifeu al solidei cunoașteri a lucrărilor pe care le abordează, fapt cunoscut și afirmat în țara natală, dar și la Timișoara, București, Iași. Deține o cultură stilistică profundă, tradiția îi guvernează bagheta, tempii sunt juști și logici, rigoarea exemplară. Crescenzi știe să confere maiestruozitate marșurilor și scenei triumfale (în care autentice, lungi trompete egiptene au răsunat pentru întâia dată în România de la istorica montare bucureșteană a lui Jean Rânzescu din deceniul al șaselea al veacului trecut), poetică nopții tropicale pe malurile Nilului, tensiune și dramatism scenelor de confruntare, viziune eterată morții prin dragoste din finalul operei, acest adevărat Liebestod verdian.

Orchestra l-a urmat cu docilitate, realizând performanțe similare cu ansamblurile instrumentale din Timișoara și București sub aceeași baghetă, dovadă că mâna lui Crescenzi este o garanție a calității. Singurele sonorități care au depășit volumul interpreților s-au făcut auzite în ultimele măsuri ale scenei judecătii. În fine, la încheierea tabloului al doilea, am presupus că repetarea celor nouă măsuri orchestrale ale marșului plecării lui Radamès la război s-a făcut din considerente regizorale de evacuare a aglomeratului platou, totuși, ca puritan al respectării partiturii, mă întreb ce ar fi zis... Giuseppe Verdi?!

Corul pregătit de Manuel Giugula a cântat în general bine. Doar nota înaltă de Si bemol („Immenso Phtà!”) a finalului scenei din templu nu a fost pregnantă, cedând prioritatea, la terță, celei de Sol natural și lipsind clipa de copleșitoare-i forță. Se poate corija în viitor. Și-a dat concursul și Corul de copii „Juniorii Operei”, dirijor Raluca Zaharia.

Două voci feminine importante ale liricii românești, două artiste clujence, soprana Carmen Gurban și mezzosoprana Liliana Mattei-Ciucă, au dat contur personajelor Aida și Amneris. Două glasuri consistente, generoase, spinte, strălucitoare, cu frazare frumoasă, a căror înfruntare în duetul din actul al II-lea a fost unul dintre momentele valoroase ale seriei, printr-o bogăție a sunetului ce a încântat. Puțin înainte, Amneris exprimase senzual (precum o Dalila avant la lettre) gândurile în așteptarea lui Radamès, pentru ca în marele duet cu acesta și în cutremurătoarea scenă a judecătii (actul al IV-lea) să reverse avalanșe sonore duse uneori la un extrem care a neglijat dozajul optim.

Este motivul pentru care ultima notă de La natural „Anatema su voi” a părut nesigură. Pentru Carmen Gurban, apropierea de rolurile veriste a făcut-o să piardă din vedere diafanul piano dulce cu care ar fi trebuit să înzestreze culminația acută (Do natural) a ariei Nilului, transformat în atac de forță, cu riscurile inerente de stridentă.

O voce robustă și dramatică a afișat baritonul Oleg Ionese, născut în Republica Moldova, cu studii și loc de desfășurare a activității la Cluj-Napoca. Foarte potrivit rolului Amonasro, a cântat impetuos, în pofida unui vibrato care își mai face loc pe alocuri.

Pentru Cosmin Marcovici, interpretarea lui Radamès a fost o mare provocare, pe care a dus-o la bun sfârșit grație experienței scenice. Fără să se distingă printr-o timbralitate fastă și omogenă, prin culoarea potrivită vocalității rolului, tenorul a arătat că a studiat foarte serios și profesionist portativele verdiene. Toate accentele au fost la locurile lor, frazele au avut respirația cerută, nuanțele au surprins plăcut. Mă refer punctual la filajul notei de Si bemol acut „... il ciel de' nostri amori...” din duetul cu Aida. Costurile dramatice ale partiturii s-au plătit însă în dificilul terțet ce a urmat, când artistul a simplificat voit cea de-a doua rostire „... per te tradii la patria!”.

Cu voce sonoră și autoritară în registrul central a cântat basul Dan Popescu în rolul Ramfis. Celelalte personaje au fost interpretate de Daniel Mateianu (Regele), Ana Maria Donose (Marea Preoteasă) și Andrei Apreotesei (Mesagerul cel indiferent, nu din vina lui).

Programul de sală notează numele renumitei noastre soprane Marina Krilovici, care s-a ocupat de pregătirea tehnică vocală a unor interpreți, meritorie inițiativă a Operei Naționale Române Iași.

Un gest nemaintâlnit la o premieră pe o scenă de operă, oriunde și oricând, a făcut la final directorul general al teatrului, Beatrice Rancea. A înmânat personal, la rampă, buchete de flori tuturor soliștilor, dirijorului, realizatorilor și i-a îmbrățișat. Onorant pentru ei, onorant pentru elegantul manager.

Cosmin Marcovici, Dan Popescu

Scenă din primul act

Liliana Mattei-Ciucă

Scenă din actul al II-lea

Oleg Ionese,
Carmen Gurban

Flori, felicitări